

ZAMEK KRÓLEWSKI W WARSZAWIE – MUZEUM
ARKADY KUBICKIEGO

28 LISTOPADA – 1 GRUDNIA 2019

OD 10.00 DO 18.00, WSTĘP WOLNY

PARTNERZY DODATKU

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Czwartek 28 LISTOPADA 2019

DODATEK SPECJALNY

Symbioza nie zawsze łatwa

Zarówno miniony, obecny
jak i nadchodzący rok
to okres okrągłych rocznic
kluczowych wydarzeń
w dziejach Rzeczypospolitej.
A tym samym świetny czas
dla miłośników
książki historycznej.

Targi Książki Historycznej w Warszawie są jak święto. Potrwają od czwartku 28 listopada do niedzieli 1 grudnia w Arkadach Kubickiego na Zamku Królewskim – zabytku, który przypomina, ile można stracić, ale też jak wiele można odbudować. Wydawcy – mniejsi i więksi – już po raz 28. wystawiają stoiska ze swoimi tytułami.

Jakie książki wzbudzają największe zainteresowanie? Na bestseller historyczny nie ma przepisu, są jednak pewne zauważalne tendencje. – Gdy analizowaliśmy publikacje dotyczące rocznicy wybuchu II wojny światowej, zauważyliśmy, że dobrze się sprzedają książki, które opowiadają nie tylko o martyrologii czy militariach – mówi „Rzeczpospolitej” Waldemar Michalski, dyrektor targów związany z wydawnictwem Bellona. – Dziś czytelnicy chcą poznać codzienne losy zwykłych ludzi. Chętnie też sięgają po książki, których autorzy patrzą na teoretycznie znane wydarzenia w nowy, odmienny sposób – podkreśla dyrektor.

W przyszłym roku ważnym tematem będzie z pewnością rok 1920. Ale jak podkreśla Waldemar Michalski, potencjał mają nie tylko książki o wielkich bitwach: – Żeby Cud nad Wisłą mógł się dokonać, to wcześniej musiała być obrona Ostrołki czy Łomży. I nawet jeśli trwała tylko dwa lub trzy dni, to tamci żołnierze, mimo nieutrzymania frontu, swym bohaterstwem opóźnili ofensywę wroga, a to pomogło potem w wyprowadzeniu przeciwnika z Wierzbicy.

Dlatego też Bellona prowadzi serię wydawniczą o dziejach miast w 1920 roku, np. „Białystok 1920” lub „Płock 1920”. – Każda z nich powoduje, że mieszkańcy zaczynają odkrywać historię swojej małej ojczyzny. Czytelników interesują zwyczajni młodzi ludzie, którzy w sytuacji zagrożenia stali się bohaterami, np. Orleńscy Płockie – podkreśla wydawca.

Na trend rocznicowy nakłada się też inne zjawisko. Otóż kiedy pojawia się na rynku książka, która wzbudziła zainteresowanie, pół roku później w księgarniach są już trzy podobne. Czasem gorsze, czasem lepsze.

Dobrze to obrazuje przykład książek poświęconych ostatnim miesiącom przed wybuchem II wojny światowej, których ukazało się kilka, m.in. „Jeszcze żyjemy. Lato '39” Marcina Zaborskiego, „Wakacje 1939” Anny Lisieckiej i „Pokój z widokiem: lato 1939” Marcina Wilka. Opowiadają o atmosferze zabawy w letniskach i w kurortach, pokazu-

jąc niefrasobliwość społeczeństwa i tylko z rzadka widać zadumaną twarz kogoś, kto rozumie więcej.

O zbliżonym czasie opowiada też książka dr. hab. Piotra M. Majewskiego pt. „Kiedy wybuchnie wojna? 1938. Studium kryzysu” o układzie monachijskim. To jeden z tytułów wyróżnionych nagrodą KLIO w 2019 r., która zostanie wręczona podczas targów po raz 25.

W założeniu twórców, ludzi wywodzących się z „Solidarności”, chodziło o ufundowanie nagrody konkurencyjnej dla nagrody „Polityki” przyznawanej książkom z tej dziedziny. W jury znaleźli się najwybitniejsi historycy tamtych lat – prof. Janusz Tazbir i prof. Henryk Samsonowicz. Pierwszy zmarł w 2016 r., drugiemu stan zdrowia już nie pozwalała uczestniczyć w obradach, lecz początki pamięta prof. Tomasz Szarota, który stanął na czele jurorów już w drugiej edycji w 1996 r. – Werdykty nie zawsze zapadały jednogłośnie, ale też bez większych głosów sprzeciwów. Zawsze stosowaliśmy demokratyczne reguły głosowania – opowiada „Rzeczpospolitej” prof. Szarota, wybitny badacz czasów okupacji, autor m.in. książki „Okupowanej Warszawy dzień powszedni”.

W myśl regulaminu nagroda KLIO ma „docenić wkład polskich autorów i wydawców w popularyzację historii i literatury historycznej”, ale nie należy tego rozumieć jako nagrody dla beletrystyki historycznej czy literatury popularnonaukowej. Wystarczy spojrzeć na laureatów, by się przekonać, że większość to najwyższej jakości prace historyków. Dwie pozostałe kategorie to varsawiana i osiągnięcia edytorskie.

Prof. Tomasz Szarota podkreśla: – Nie nagradzamy popularyzatorskich książek, tylko książki historyczne, które mogą stanowić punkt wyjścia do popularyzacji. To jest duża różnica. W kategorii głównej, określonej jako nagroda autorska – monografia naukowa, wyróżniamy autora, który stworzył pracę naukową na bardzo wysokim poziomie, choć czasem pozbawioną przypisów.

Jako ilustrację słów przewodniczącego kapituły można wskazać nagrodzonego w 2019 r. dr. Piotra Głuszkowskiego, którego książka „Barwy polskości, czyli burzliwe życie Tadeusza Bułharyna”, przybliżyła mało znaną postać z przełomu XVIII i XIX w. o pasjonującej biografii. Na słowa „polityka historyczna” prof. Szarota lekko się krzywi. – Nie cierpię tego określenia. Wolę mówić, że jako jury oddziałujemy na świadomość historyczną. Naszą misją jest, by społeczeństwo zdobywało wiedzę, nie było ksenofobiczne, nacjonalistyczne, a zamiast tego otwarte i tolerancyjne – wyjaśnia.

Waldemar Michalski dodaje, że nagroda ma łączyć środowisko naukowe z wydawnictwem. I jak mówi prof. Szarota, nagroda jest tym bardziej potrzebna w czasach, gdy podaż książki historycznej jest imponująca, ale czytelnictwo tragiczne. Dowodzą tego liczby – wydana w latach 80. biografia gen. Grot-Róweckiego autorstwa prof. Szaroty miała nakład 150 tys. egzemplarzy. Dzisiaj wydawcy, inaczej niż w PRL, nakładami się nie chwala, ale z reguły nie przekraczają 2–3 tys.

Wydarzeniem targów będzie m.in. premiera książki byłego korespondenta prasy niemieckiej w Polsce Thomasa Urbana „Katyń. Zbrodnia i walka propagandowa wielkich mocarstw”. W sobotę, 30 listopada, odbędzie się dyskusja z udziałem autora oraz polskich historyków.

Jednak na Targach Książki Historycznej spotkać będzie można wszystkich. Zarówno wybitnych historyków, jak i głośnych publicystów, popularyzatorów oraz powieściopisarzy. I chociaż historycy czasem podejrzliwie patrzą na resztę, gdyż zdarza się, że ci bezceremonialnie korzystają z ich wieloletniej pracy, to jest to swego rodzaju symbioza. Bo jak podkreśla prof. Szarota, dzięki zyskom ze sprzedaży publicystyki i pozycji popularnonaukowych, wydawcy mają finansowe możliwości drukowania także książek naukowych, które nie mają takiego wzięcia.

—Marcin Kube

Nagrody Klio 2019

Jury nagrody KLIO w składzie: prof. dr. hab. Halina Manikowska, prof. dr. hab. Jan Kieniewicz, prof. dr. hab. Maciej Janowski, prof. dr. hab. Jacek Banaszkiewicz, prof. dr. hab. Tomasz Szarota (przewodniczący jury), Tomasz Łubieński, Tomasz Urzykowski, Marian Turski, po rozpatrzeniu zgłoszonych 198 propozycji książek wydanych w latach 2018–2019 postanowiło przyznać następujące nagrody:

W kategorii autorskiej i monografii naukowych:

Nagrodę I stopnia w wysokości 10 000 zł otrzymuje:

■ Piotr Głuszkowski – za książkę „Barwy polskości, czyli życie burzliwe Tadeusza Bułharyna” (Wydawnictwo Universitas)

Dwie nagrody II stopnia w wysokości po 5000 zł otrzymują:

■ Piotr M. Majewski – za książkę „Kiedy wybuchnie wojna? 1938. Studium kryzysu” (Wydawnictwo Krytyki Politycznej)
■ Alicja Urbanik-Kopeć – za książkę „Anioł w domu, mrówka w fabryce” (Instytut Kultury Polskiej, Wydział Polonistyki UW; Wydawnictwo Krytyki Politycznej)

W kategorii edytorskiej:

Równorzędne wyróżnienia otrzymują:

■ Fundacja Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich za książkę „Ormiańska Polska” (autorzy: Krzysztof Stopka, Andrzej A. Zięba)
■ Państwowy Instytut Wydawniczy za książkę „Straszny dwór, czyli sarmackie korzenie niepodległej” (autor: Jacek Kowalski)
■ Archiwum Państwowe w Warszawie oraz Skarpa Warszawska za książkę „Niepodległa Warszawa w obiektywie Zdziśława Marcinkowskiego”
■ Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego za serię „COMUNICARE – Historia i Kultura”
■ Wydawnictwo Austeria, za książkę „Chasydyzm. Atlas historyczny” (autorzy: Marcin Wodziński, Waldemar Spallek)
■ Fundacja Pasaże Pamięci za książkę „Sen o teatrze. Listy z tomaszowskiego getta”

W kategorii varsawiana:

Nagrodę I stopnia w wysokości 7000 zł otrzymuje:

■ Adam Dylewski za książkę „Ruda, córka Cwiego. Historia Żydów na warszawskiej Pradze” (Wydawnictwo Czarne)

Nagrodę II stopnia w wysokości 5000 zł otrzymuje:

■ Andrzej Zawistowski za książkę „Stacja Plac Dzierżyńskiego, czyli metro, którego Warszawa nie zobaczyła. Budowa warszawskiej kolei podziemnej w latach 50. XX w.” (Trzecia Strona)

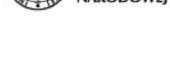
Nagrodę II stopnia w wysokości 3000 zł otrzymuje:

■ Agnieszka Witkowska-Krych za książkę „Mniej strachu. Ostatnie chwile z Januszem Korczakiem.” (Wydawnictwo Akademickie DIALOG)

Mecenat nad nagrodą KLIO objęli: miasto stołeczne Warszawa, ZAiKS Stowarzyszenie Autorów, Fundacja Historia i Kultura.

Organizatorzy:

Patroni honorowi:

Partnerzy:

Patroni medialni:

Propozycje Instytutu Pamięi Narodowej na tegoroczne Targi Książki Historycznej

Spotkania autorskie

Autorzy na stoisku IPN nr 51

29 listopada 2019 (piątek)

15:00–16:30 TOMASZ GŁOWIŃSKI

30 listopada 2019 (sobota)

11:00–13:00 HUBERT RONEK

13:00–14:00 SŁAWOMIR CENCKIEWICZ

14:00–15:00 FILIP MUSIAŁ

1 grudnia 2019 (niedziela)

12:00–13:00 KAZIMIERZ KRAJEWSKI, TOMASZ ŁABUSZEWSKI

13:00–14:00 ANDRZEJ PACZKOWSKI, PATRYK PLESKOT

14:00–15:00 RAFAŁ ŁATKA

Panel „Wokół polityki historycznej”

Niemal dla wszystkich, dla których muza jest Klio, termin „polityka historyczna” kojarzy się fatalnie. Wedle potocznych wyobrażeń jej obecność co najmniej ogranicza badawczą wolność, zmusza do utylitarnych poczynąń, zmienia niezależnego członka cechu w realizatora propagandowych poczynąń. A przecież – i to również jest oczywistość – istnieje. I, co więcej, mamy z nią do czynienia zarówno w krajach „starej” demokratycznej Europy, jak i za naszą wschodnią granicą. Sprawada się, ujmując rzecz w największym uproszczeniu, do jednolitej, spójnej narracji, obejmującej najrozmaitsze historyczne wątki zarówno z historii odleglejszej, jak i tej najbliższej, ukazującej punkt widzenia zgodny z interesem (można w pełni odpowiedzialnie stwierdzić: racją stanu) danego państwa.

Można, a nawet trzeba toczyć spory o jej kształt. O dobór argumentów. Dbać, by przekaz nie był sprzeczny z ustaleniami uznanymi za bezsporne w naukowym dyskursie. Wszelako przy założeniu, że jesteśmy zobowiązani – nawet tocząc ostre spory – do przedstawiania naszego polskiego punktu widzenia. Nie narzuconego z zewnątrz (czy, co gorsza, opłaconego stypendialnymi czy jakimikolwiek innymi apanażami), nie „europejskiego” wyznaczonego aktualnym trendem politycznej poprawności, a zwłaszcza nie takiego, który bezkrytycznie przenosi na

rodzimy grunt zafalszowany, wypaczony obraz narodowej historii.

Dzieje Polski, liczące przecież tysiąc lat z okładem, zostały zapisane kartami tragicznymi i wzniosłymi, przykładami bohaterstwa, ale i tchórzostwa, czynami chwalebnyimi, ale też budzącymi po dziś dzień odruch sprzeciwu. Otwartym pozostaje pytanie, co z tego zamierzamy wyeksponować, na co zwrócić uwagę, również ku nauce i przestrodze. Czy mamy budować poczucie uzasadnionej dumy z owej przeszłości, czy biczować się w poczuciu wstydu za obecność zjawisk, skądinąd w ostrzejszej formie występujących w innych krajach. Czy uznać, że immanentną cechą charakteryzującą polskość jest „gen wolności” czy wmałwiana nam, choćby w XIX stuleciu, niezdolność do państwowego bytu. W tym również odbija się i jest obecna polityka historyczna – spieramy się zatem, ale nie udajmy, że nas nie powinna obchodzić.

Zapraszamy na panel dyskusyjny „Wokół polityki historycznej” w sobotę 30 listopada o godz. 16.00 w Sali Koncertowej Zamku Królewskiego podczas Targów Książki Historycznej.

Dyskutować będą:
prof. ANDRZEJ FRISZKE
dr hab. FILIP MUSIAŁ,
i BRONISŁAW WILDSTEIN.
Moderacja:
dr JĘDRZEJ LIPSKI.

Wystawa „Polski gen wolności”

Wystawa „Polski gen wolności” przygotowana przez Oddział IPN w Szczecinie jest wystawą plenerową, która podróżuje po całej Polsce – na targach prezentujemy państwu tylko jej część.

Wersja wewnętrzna wystawy nie zawiera biogramów (czerwonych plansz). Narracja prowadzona jest na planszach dwutorowo, prezentując zarówno wątki historyczne, jak i kulturowe, istotne dla omawianego okresu. Obie te opowieści przenikają się i pozwalają możliwie szeroko oddać złożoność zagadnień i ukazać je w ciekawych kontekstach.

Narracja główna, prezentowana na 22 planszach frontowych (białych), uporządkowana została chronologicznie, z wyszczególnieniem kluczowych wydarzeń historycznych i zjawisk kulturowych. Prezentuje najważniejsze momenty walk o wolność i polską państwowość, począwszy od konfederacji barskiej poprzez insurekcję, powstania i rewolucję, na I wojnie światowej kończąc.

Na planszach tylnych (czerwonych) zaprezentowano zaś biogramy najbardziej emblematycznych postaci, które swoim życiem, walką i pracą przyczyniły się do odzyskania niepodległości. Na każdą z 44 plansz przypada co najmniej

jeden biogram, co łącznie daje bogaty zbiór blisko 50 biogramów postaci historycznych. Odbiorca wystawy może dowiedzieć się więcej o postaciach powszechnie znanych, takich jak Tadeusz Kościuszko, Adam Mickiewicz, Romuald Traugutt czy Józef Piłsudski, ale też poznać losy bohaterów mniej oczywistych, jak ksiądz Brzóska czy Karol Sienkiewicz.

Dopełnienie narracji stanowi oś czasu, która swoim kształtem nawiązuje do łańcucha DNA i zawiera najważniejsze daty tej wielowątkowej, wielopokoleniowej historii.

Premierowa prezentacja wystawy odbyła się 22 stycznia 2019 r. na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie, w okolicach pomnika Fryderyka Chopina, a następnie na dziedzińcu

Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Unikalność wystawy polega na połączeniu historycznych faktów oraz wątków kulturowych. Ponadto przy jej powstaniu wykorzystano kilkadziesiąt reprografii polskiego malarstwa z kilkunastu placówek muzealnych i kulturalnych w Polsce, takich jak: Biblioteka Narodowa • Biblioteka Kongresu • Filmoteka Narodowa • Muzeum Historyczne Miasta Krakowa • Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce • Muzeum Narodowe w Kielcach • Mu-

zeum Narodowe w Krakowie • Muzeum Narodowe w Poznaniu • Muzeum Narodowe w Warszawie • Muzeum Narodowe we Wrocławiu • Muzeum Okręgowe w Bielsku-Białej • Muzeum Okręgowe w Tarnowie • Muzeum Okręgowe w Toruniu • Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie • Muzeum Sztuki w Łodzi • Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu • Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie • Muzeum Zamku Królewskiego w Warszawie • Narodowe Archiwum Cyfrowe • Polska Akademia Nauk.

Recital Aleksandry Gintrowskiej

(nr 51) i w punkcie informacyjnym

Aleksandra Gintrowska – wokalistka solowa i chóralna, tekściarka i aktorka. Jej głos ma unikalne brzmienie. W zależności od rodzaju muzyki nabiera kształtu, od klasycznego, przez operowy, do rozrywkowego. Zachwyca głębią dolnych rejestrów, jak również delikatnością przełamaną wielką mocą w wysokich skalach. Całość dopełnia niesamowita wrażliwość artystki. Aleksandra ukończyła szkołę muzyczną w 2008 roku na wydziale operowym, dalej kształciła głos w kierunku rozryrkowym.

W 2013 roku ukończyła kierunek dramatyczny na

wydziale sztuk i nauk społecznych na uniwersytecie Kingston w Londynie. Tam nauczyła się łączyć aktorstwo ze śpiewem, które się uzupełniają. Na tej uczelni również uczyła się pisać teksty piosenek, które są dla niej równie ważne jak muzyka. Dzięki nim dokładnie może wyrazić swoje uczucia. Aleksandra ma już za sobą wiele występów wokalnych i aktorskich.

Występowała solo na wielu koncertach, tj. „Gintrowski – a jednak coś po nas zostanie”, „Wsluchiwać się w Papieża”, „Sopot Top Of The Top”, „Muzyka wolności”, „Miłość jest wszystkim”, „Sylwester z Polsatem”. Łączyła śpiew i aktorstwo w musicalowych i burlesko-

wym show: „This is Musical”, „Gems from The Shows” oraz „Cell Block Tango” w Londynie. Grała również w sztuce „Rany na twarzy Bakera”. Tam była też kostiumologiem i scenografem. Była uczestniczką programu „Twoja twarz brzmi znajomo” oraz jurorką w programie „Śpiewajmy razem. All Together Now”. Zagrała w dramacie B. Sass „W imieniu diabła” oraz fabule Jana Kidawy „Gwiazdy”.

Grała również w serialach: „M jak Miłość”, „Oko za oko”, „Diagnoza”, „Ojciec Mateusz”, „Pierwsza miłość”. Pracuje nad materiałem na swoją debiutancką płytę i współtworzy koncerty „Gintrowski – a jednak coś po nas zostanie”.

IPN POLECA PODCZAS XXVIII TARGÓW KSIĄŻKI HISTORYCZNEJ:

30 LISTOPADA 2019 (SOBOTA)

SPOTKANIA AUTORSKIE, stoisko IPN nr 51

11:00–13:00

Hubert Ronk

13:00–14:00

Sławomir Cenckiewicz

14:00–15:00

Filip Musiał

**PANEL DYSKUSYJNY
„Wokół polityki historycznej”**

16:00–17:00

Sala Koncertowa
prof. Andrzej Friszke
dr hab. Filip Musiał
Bronisław Wildstein
Jędrzej Lipski

moderacja:

RECITAL ALEKSANDRY GINTROWSKIEJ

17:30–18:15

Sala Koncertowa

**DARMOWE WEJŚCIÓWKI DO ODBIORU
NA STOISKU IPN (NR 51) I W PUNKCIE
INFORMACYJNYM**

1 GRUDNIA 2019 (NIEDZIELA)

SPOTKANIA AUTORSKIE, stoisko IPN nr 51

12:00–13:00

Kazimierz Krajewski
Tomasz Łabuszewski

13:00–14:00

Andrzej Paczkowski
Patryk Pleskot

14:00–15:00

Rafał Łatka

ARKADY KUBICKIEGO
ZAMEK KRÓLEWSKI
W WARSZAWIE

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Niepodległość nieoczywista

11 listopada 1918 roku przerwane zostały działania wojenne na froncie zachodnim. Dzień ten traktuje się jako symboliczny początek II Rzeczypospolitej, początek odrodzenia utraconej w końcu XVIII stulecia państwowości. Proces ten rozpoczął się jednak znacznie wcześniej – jego etapy wyznaczał i wymarsz kompanii kadrowej, i listopadowy dwucesarski manifest, i trzynasty punkt Wilsona, i deklaracja paryska z 3 czerwca 1918 roku, inauguracja warszawskiej rady miejskiej, wielki pochód w stolicy w 125-lecie uchwalenia ustawy majowej, legionowy bój pod Kostiuchnowką, przedarcie się II Brygady przez linię frontu pod Rarańczą... I trwał, gdy po listopadzie budowano, coraz intensywniej, zręby państwowego gmachu.

PROF. DR HAB.
WŁODZIMIERZ SULEJA

Na proces odradzania się Polski należy spoglądać zarówno z wewnętrznej, jak i zewnętrznej perspektywy. Ten pierwszy wymiar to formowanie się nie tylko centralnego ośrodka władzy państwowej, ale całego szeregu struktur lokalnych – obok Warszawy był zatem i Kraków, i Poznań, i Lwów, ale też Cieszyń czy Przemyśl, a nawet z pozoru egzotyczne inicjatywy, ale ujawniające lokalne, niekoniecznie polskie aspiracje, takie jak lemkowski republik w Komańczy i Florynce. O ustrojowym kształcie powracającej na mapę Europy Polski przesądził jednak, o czym warto pamiętać, manifest wydany przez krótkotrwały Tymczasowy Rząd Republiki Polskiej w Lublinie – kierunek ten potwierdził sterujący państwową nawą po swym powrocie z Magdeburga Józef Piłsudski. Uczynił to przede wszystkim, zarządzając – w realiach powojennych było to działanie niezwykle szybkie – parlamentarne wybory według demokratycznej, pięcio-przymiotnikowej ordynacji.

1921, kiedy to wygasły zmagania prowadzone przez powstańców śląskich z siłami niemieckimi. W tym bez mała trzyletnim okresie zapadły również niezwykle istotne decyzje, podjęte na paryskim kongresie pokojowym w odniesieniu do granicy polsko-niemieckiej – obok wyzwolonej wcześniej Wielkopolski do Polski przyłączone zostało Pomorze ze skrawkiem morskiego wybrzeża, natomiast o losach Górnego Śląska, Mazur, Warmii i Powiśla miały zdecydować plebiscyty. To rozstrzygnięcie nie było jednak regułą – o kształcie linii granicznej przesądził okupacyjny obfite krwią żołnierski wysiłek. Zachodnie rubieże, poza decyzjami, które ogłoszono w finale paryskiej konferencji, wywalczyli powstańcy wielkopolscy i ślascy. W Poznaniu walki wybuchły w końcu grudnia 1918 roku, kiedy to do stolicy Wielkopolski zjechał Ignacy Jan Paderewski. I nie jest w tym przypadku istotne, czy starcia rozpoczęły się spontanicznie – powstańczy zryw był, co doskonale już wiemy, dobrze przygotowany – bowiem najistotniejszy okazał się końcowy efekt, dla Polaków niezwykle pozytywny. Wielkopolska musiała wprawdzie formalnie czekać na międzynarodowy

sukcesów bolszewickiej ofensywy. Polacy na Górnym Śląsku chwycili za broń już w sierpniu 1919 roku – wybuch, przedwczesny i sprowokowany myślowicką masakrą, okazał się jednak zapowiedzią późniejszych wystąpień. Kolejne, z sierpnia roku 1920, osiągnęło zamierzone częściowe cele, ale plebiscytowa porażka, a zwłaszcza krzywdzący Polskę terytorialny podział, doprowadziła do najpotężniejszego zrywu, w początkach maja roku 1921. Powstańcy, przy cichym, ale wielostronnym wsparciu Warszawy, zajęli tereny, których przyłączenia do polskiego państwa oczekiwano, i choć niefortunna polityczna decyzja Wojciecha Korfante go doprowadziła do ciężkich krwawych walk (zwłaszcza pod Górą św. Anny), wytyczona nowa linia graniczna, choć nie do końca satysfakcjonująca, zapewniła Polsce ważny, przemysłowy obszar.

Być albo nie być

Rozwój wydarzeń za zachodzie, choć okresami bardzo dramatyczny, podobnie jak w odniesieniu do granicy południowej, gdzie wojska czeskie w ostatniej dekadzie stycznia 1919 roku zajęły sporne obszary Śląska Cieszyńskiego, nie mógł przełożyć się na być albo nie być odradzającego się państwa. Ten dylemat rozstrzygał się na wschodzie. W końcu 1918 roku siły pol-

skie toczyły zacięte walki na terenie Małopolski Wschodniej z oddziałami Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej. Był to jeden z elementów większej układanki – terytorialny spór dotyczył także ziem, do których aspirowała Ukraińska Republika Ludowa (kijowska) oraz zgłaszająca swe pretensje do Wileńszczyzny Litwa. Ukraińskie republiki i kowieńska Litwa nie stanowiły jednak dla Polski tak wielkiego zagrożenia, jak Rosja. Pokonana w wojnie, zagrożona w wojnie domowej, ale śmiertelnie niebezpieczna. I to zarówno „biała”, jak i „czerwona”.

Gra, prowadzona przez Polskę na wschodzie, personalnie przede wszystkim przez Józefa Piłsudskiego jako Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza, okazała się w istocie grą o wszystko. W zależności od rozwoju sytuacji Polska mogła przekształcić się w regionalną potęgę, odrodzić się jako niewielkie, buforowe państewko pomiędzy Niemcami a Rosją, wreszcie przestać istnieć. A przy tym Polska mogła liczyć tylko na siebie.

Największe niebezpieczeństwo groziło ze strony bolszewików. Rosja Lenina chciała nie tylko przenieść stosunki w dawnym carskim imperium, ale przenieść rewolucję na zachód Europy. A na drodze pochodu czerwonej armii stała Polska... Mniej groźna, choć wspierana przez zachodnie mocarstwa, była Rosja „biała”. Jej zwycięstwo w

toczonej z „czerwonymi” wojnie domowej oznaczało, że granica z odtworzonym imperium będzie przebiegała co najwyżej na Bugu. Co więcej, politycy francuscy czy brytyjscy oczekiwali, że polski żołnierz będzie walczył w interesie „białych” generałów. W tej sytuacji, tocząc od stycznia walki z bolszewikami, strona polska czyniła wszystko, by na wschodzie to oni właśnie stanęli do finalnej rozgrywki. Stało się to w roku 1920.

Kluczowy rok

Rok 1920 w formowaniu się polskiej państwowości okazał się rokiem kluczowym. Do pobicia pozostali, zgodnie z przewidywaniami Piłsudskiego, już tylko bolszewicy. Zachodnioukraińska Republika Ludowa przestała się liczyć we wschodniej rozgrywce w połowie roku 1919, Litwa, odrzucając ofertę ściślejszej współpracy, nie była w stanie pokrzyżować polskich planów, a sprzyjała im, zyskując militarne wsparcie w walce o Dyneburg, Łotwa. Ukraina kijowska, kierowana przez Symona Petlurę, nie mając dobrego wyboru, przeszła na pozycję sojusznika. Wreszcie, nie wspierając marszu wojsk Denikina, Piłsudski doprowadził do wyeliminowania tego zagrożenia rękoma „czerwonych”. Finalna rozgrywka miała polegać na zmuszeniu Kremla do przyjęcia starcia na

terenie najbardziej dla strony polskiej dogodnym, na Ukrainie. Bolszewicy nie mogli dopuścić, by stracić naddnieprzańskie bogactwa, ale na polską ofensywę na Kijów odpowiedzieli kontratakiem na północy, wspartym skuteczą dywersją przeprowadzoną na południowym froncie przez „konarmię” Budionnego. W sierpniu czerwonoarmieści byli już pod Warszawą... Nad Wisłą, na przedpolu stolicy, miały miejsce zmagania, nie bez podstaw określane mianem 18. bitwy decydującej o losach świata. Nie ma w tym przesady, bowiem zwycięstwo bolszewików nie tylko burzyło wznoszony z trudem polski państwowy gmach, ale mogło doprowadzić do zatknięcia czerwonego sztandaru w Berlinie i Paryżu. Przygotowany przez Piłsudskiego plan kontrofensywy, rozpoczętej 16 sierpnia uderzeniem znad Wieprza, plany te przekreślił. A kolejne zwycięstwo, w operacji niemeńskiej, wykluczyło jakąkolwiek myśl o kolejnym „czerwonym” pochodzie...

Niepodległość, odzyskana w finale Wielkiej Wojny po części dzięki sprzyjającej międzynarodowej koniunkturze, ale przede wszystkim własnym, polskim wysiłkiem, nie była oczywistością. Obronił ją polski żołnierz. Ten, na którego piersi zawieszono order. I ten nieznan.

Prof. dr hab. Włodzimierz Suleja,
dyrektor Biura Badań Historycznych
IPN

” W powojennych realiach najważniejszym było wytyczenie granic. Zdecydował o tym polski żołnierz, walczący zarówno w oddziałach regularnej armii, jak i powstańczych szeregach.

Sejm, zwany zasadnie Ustawodawczym, przygotowując ustawę konstytucyjną, przyjętą ostatecznie w marcu 1921 roku, zamknął tym samym najważniejszy etap w tworzeniu ustrojowej konstrukcji odrodzonego państwa.

Wytyczanie granic

W powojennych realiach najważniejszym było wytyczenie granic. Zdecydował o tym polski żołnierz, walczący zarówno w oddziałach regularnej armii, jak i powstańczych szeregach. Walki zbrojne toczyły się od 1 listopada 1918 roku, od Lwowa poczynając, po czerwiec roku

werdykt, zapisany w pokojowym traktacie, ale nie ulega wątpliwości, że w sposób jasny i jednoznaczny wyraziła swą wolę.

Zwycięskie mocarstwa uznały też polskie prawa do części Pomorza, choć sam Gdańsk zyskał, wbrew powszechnym oczekiwaniom, status wolnego miasta. Nie było to jedyne rozstrzygnięcie, które dobitnie ukazywało, że w grze międzynarodowych interesów odbudowujące się państwo nie ma moźnych protektorów. Widać to przede wszystkim w przypadku decyzji o czterech plebiscytach, przy czym te, które dotyczyły odcinka północnego, odbyły się w momencie wysoce niefortunnym, czyli w czasie

IMPREZY TOWARZYSZĄCE

DATA	GODZINA	NAZWA SPOTKANIA	MIEJSCE
28 LISTOPADA 2019 R. [CZWARTEK]			
28.11.2019	12.00	Oficjalne wręczenie Nagrody Klio za najlepszą książkę historyczną. Po raz dwudziesty piąty jury wyróżni najlepsze książki 2018/2019.	Sala Wielka, Zamek Królewski – Muzeum
28.11.2019	15.00–16.00	Premiera książki Miłosza Sochy – „Wołyń. Świadkowie mówią”. Wydawnictwo Księży Młyn	Sala kinowa
28.11.2019	16.00–17.00	„Poza głównym nurtem II Wojny Światowej”. Wykład prof. Krzysztofa Kubiaka, autora książki „Duńskie terytoria zamorskie podczas II wojny światowej”. Spotkanie z autorem i podpisywanie książek. Wydawnictwo Tetragon	Sala kinowa
28.11.2019	17.15–18.00	„Merkawa – miecz Izraela” – prezentacja książki o czołgu Merkawa i historii izraelskich wojsk pancernych. Spotkanie z autorami i podpisywanie książek. Wydawnictwo Tetragon	Sala kinowa
29 LISTOPADA 2019 R. [PIĄTEK]			
29.11.2019	11.15–12.15	„Polska – Rosja tom VI”. Inauguracja książki i spotkanie z autorem, prof. Witoldem Modzelewskim. Instytut Studiów Podatkowych	Sala kinowa
29.11.2019	12.30–13.30	Spotkanie z redakcją Katalogów Zabytku Sztuki w Polsce. Premiera nowego tomu „Powiat trzebnicki”. Spotkanie z historykami sztuki tworzącymi redakcję KZSP. Instytut Sztuki PAN	Sala kinowa
29.11.2019	13.00–14.45	Deбата „Książka warszawska – stan, potrzeby i oczekiwania”. Rozmowa w gronie wydawców, autorów książek o Warszawie lub z Warszawą w tle, historyków, przewodników warszawskich, miłośników Warszawy, samorządowców, przedstawicieli władz miasta oraz czytelników o warsavianach i książkach prezentujących nasze miasto. W debacie wezmą udział: prof. prof. Marek Drozdowski, Paweł Dunin Wąsowicz, Tomasz Urzykowski, Jerzy S. Majewski, Jarosław Zieliński. Warszawski Magazyn ilustrowany „Stolica”	Sala koncertowa
29.11.2019	13.45–14.45	Spotkanie „Żołnierze podziemia antykomunistycznego – rzeczywistość i mit” promujące nową książkę Mariusza Mazura pt.: „Antykomunistycznego podziemia portret zbiorowy 1945–1956. Aspekty mentalno-psychologiczne”. Udział wezmą: autor książki dr hab. Mariusz Mazur [Instytut Historii Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie], prof. dr hab. Andrzej Paczkowski [Instytut Studiów Politycznych PAN], Bogusław Kubisz [Wydawnictwo Bellona - prowadzenie]. Wydawnictwo Bellona, Uniwersytet Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie	Sala kinowa
29.11.2019	15.00–16.00	„Moskwa, gwóźdź do trumny Trzeciej Rzeszy” – spotkanie z Andrew Nagorskim wokół jego najnowszej książki „1941: rok, w którym Niemcy przegrały wojnę”. Dom Wydawniczy Rebis	Sala kinowa
29.11.2019	16.15–17.15	Promocja wydawnictw Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. W wydarzeniu wezmą udział Dominika Mroczkowska-Rusiniak (koordynatorka projektu Historia Poszukaj) oraz Julia Wrede (zastępczyni redaktora naczelnego rocznika „Muzealnictwo” oraz koordynatorka wydawnictw NIMODZ). NIMODZ	Sala kinowa
29.11.2019	16.00–18.00	Panel dyskusyjny „Autor powieści a prawda historyczna. Granice przyzwoitości”. W panelu wezmą udział: Sławomir Koper (autor książek historycznych „Spowiedź Śmigłego”, „Ostatnie lata polskiego Lwowa”), Jacek Komuda (autor m.in. powieści „Westerplatte” i „Hubal”) Szymon Jędrusiak (autor cyklu powieściowego o Zawiszy Czarnym: „Aragonia”, „Droga do króla”, „Wielka wojna”). Spotkanie poprowadzi Magdalena Mądrzak. Księgarnie Świat Książki, Wydawnictwo Bellona, Wydawnictwo Bukowy Las, Wydawnictwo Fabryka Słów.	Sala koncertowa
29.11.2019	17.20-18.20	1. Dywizja Pancerna w dokumencie i animacji Pokaz filmów: „Niepokonany. Opowieść o generale Stanisławie Maczku” (reż. Rafał Geremek); „Marian na wojnie. Animowana historia Mariana Walentynowicza” (reż. Agata Mianowska, scenariusz Wojciech Kalwat). Słowo wstępne: Wojciech Kalwat Dom Spotkań z Historią	Sala kinowa
30 LISTOPADA 2019 R. [SOBOTA]			
30.11.2019	10.00–11.00	Spotkanie z profesorem Adamem Rotfeldem, ekspertem od spraw międzynarodowych, byłym ministrem spraw zagranicznych, autorem książki „W poszukiwaniu strategii”. Wydawnictwo „Bosz”	Sala kinowa
30.11.2019	11.15–12.15	Spotkanie z Magdą Szymańską, redaktorką książki „Warszawa zapamiętana. W okupowanej stolicy” oraz Ryszardem Mączewskim, warsavianistą z Fundacji „Warszawa1939.pl”. Prowadzenie: Rafał Hetman. Dom Spotkań z Historią	Sala kinowa

DATA	GODZINA	NAZWA SPOTKANIA	MIEJSCE
30.11.2019	11.30–12.45	30 lat Jednostki Wojskowej GROM we wspomnieniach współtwórców, dowódców i operatorów z udziałem Wojciecha Brochwicza (współtwórcy JW GROM), płk. Piotra Gąstała (byłego dowódcy JW GROM), ppłk. Andrzeja Kruczyńskiego „Wodza” (autora książki „72 godziny”) oraz Navala (operatora, autora licznych książek odsłaniających kulisy akcji JW GROM). Spotkanie poprowadzi dziennikarka i korespondentka wojenna Anna Wojtacha Wydawnictwo Bellona	Sala koncertowa
30.11.2019	12.30–13.30	Fakty i mity o ostatniej drodze Janusza Korczaka i jego Podopiecznych. Spotkanie z Agnieszką Witkowską-Krych, Autorką książki „Mniej strachu. Ostatnie chwile z Januszem Korczakiem”, oraz Jarosławem Abramowem-Newerlym – pisarzem (m.in. „Lwy mojego podwórka” i „Alianci”), dziennikarzem, kompozytorem i jednym z ostatnich żyjących ludzi, którzy spotkali na swej drodze Janusza Korczaka i mogą nam o nim opowiedzieć. Wydawnictwo Akademickie Dialog	Sala kinowa
30.11.2019	13.00-14.45	Promocja książki Thomasa Urbana „Katyń. Zbrodnia i walka propagandowa wielkich mocarstw”. W dyskusji wokół książki udział wezmą: jej autor Thomas Urban, prof. dr hab. Wojciech Materski [Instytut Studiów Politycznych PAN] oraz prof. dr hab. Tomasz Szarota [Instytut Historii PAN]. Spotkanie poprowadzi dr Krzysztof Rak. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Wydawnictwo Bellona	Sala koncertowa
30.11.2019	13.45-14.45	Spotkanie z Niną Majewską-Brown, autorką książki „Tajemnica z Auschwitz”. Spotkanie poprowadzi Piotr Dobrołęcki. Wydawnictwo Bellona	Sala kinowa
30.11.2019	15.00–16.00	Spotkanie z Marcinem Zaborskim, autorem książki „Jeszcze żyjemy. Lato 1939” oraz prof. Tomaszem Nałęczem. Wydawnictwo Bellona	Sala kinowa
30.11.2019	16.00–17.00	Wokół polityki historycznej – panel dyskusyjny z udziałem prof. Andrzeja Friszke, dr. hab. Filipa Musiała i Bronisława Wildsteina. Moderacja: dr Jędrzej Lipski. Instytut Pamięci Narodowej	Sala koncertowa
30.11.2019	16.15–17.15	Promocja książki Jana Doktora „Bracia, obcy czy współobywatele” Żydowski Instytut Historyczny	Sala kinowa
30.11.2019	17.20–18.20	KL Warschau – poszukiwanie prawdy. Prelekcja Zygmunta Wałkowskiego. Instytut Pamięci Narodowej	Sala kinowa
30.11.2019	17.30–18.15	Recital Aleksandry Gintrowskiej z utworami Przemysława Gintrowskiego. Skład: wokół – Aleksandra Gintrowska; fortepian i wokół – Krzysztof Napiórkowski. Darmowe wejściówki do odbioru na stoisku IPN nr 51 i w punkcie informacyjnym. Instytut Pamięci Narodowej	Sala koncertowa
1 GRUDNIA 2019 R. [NIEDZIELA]			
01.12.2019	10.00–11.00	Spotkanie z Łukaszem Remiszem, autorem książki „Mroczna tajemnica „Jasnego Domu” czyli wyjątkowa historia willi z podwarszawskich Włoch” Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego	Sala kinowa
01.12.2019	11.15–12.15	Jak opowiadać dzieciom o historii? Spotkanie z dr Anną Ziarkowską, autorką serii książek dla dzieci: „Historyjki z ulicy Karowej”, „Historyjki o niepodległej Warszawie 1918-1939” oraz „Historyjki o tym, jak Polacy wybrali wolność”. Prowadzenie Anna Dziewit-Meller. Dom Spotkań z Historią	Sala kinowa
01.12.2019	12.00–13.00	Spotkanie z dr. Krzysztofem Rakiem, autorem książki „Polska. niespełniony sojusznik Hitlera” Wydawnictwo Bellona	Sala koncertowa
01.12.2019	12.30–13.30	Spotkanie z sir Dermotem Turingiem, autorem książki „X, Y, Z. Prawdziwa historia złamania szyfru Enigmy” oraz dyskusja o tym, jak współpraca pomiędzy Polakami, Francuzami i Brytyjczykami doprowadziła do rozwikłania zagadki Enigmy. Dom Wydawniczy Rebis	Sala kinowa
01.12.2019	13.30–14.30	Obrona Polaków jako racja stanu. Debata wokół książki Piotra Zychowicza „Wołyń zdradzony”. Udział wezmą: Piotr Zychowicz oraz dr Jacek Bartosiak. Dom Wydawniczy Rebis	Sala koncertowa
01.12.2019	13.45–14.45	Premiera książki „Czarne”. „Czarne” to trzecia z serii książek Pana Nikt „Arcana intellego”. Z „AION-u” powstały „Popioły”. Z „Popiołów” wylania się „Czarne”. „Czarne” kontynuuje geopolityczne wątki poprzedniczki. Czy wydziedziczona, nieświadoma Polska ma szansę przeciwstawić się utopijnym urojeniom zachodnich gigantów? Wydawnictwo 3DOM	Sala kinowa

SPOTKANIA Z AUTORAMI

GODZINA	NAZWA SPOTKANIA	STOISKO
28 LISTOPADA 2019 R. (CZWARTEK)		
13.00–14.00	Piotr Korczyński ■ Wojskowy Instytut Wydawniczy	60
13.00–14.00	Dr Monika Jusupović, „Akta sejmiku kowieńskiego z lat 1733-1795” ■ Instytut Historii PAN, Wydawnictwo Neriton	92
14.00–15.00	Jacek Kowalski, „Straszny Dwór czyli sarmackie korzenie Niepodległej” ■ Państwowy Instytut Wydawniczy	14
29 LISTOPADA 2019 R. (PIĄTEK)		
12.00–14.00	Ewa Korsak ■ Wojskowy Instytut Wydawniczy	60
13.00–14.00	Janusz Dziano i Danuta Koper, „Ech, panie Wiech!” ■ Magia Słowa	104
15.00–16.00	dr hab. Mariusz Mazur, „Antykomunistycznego podziemia portret zbiorowy 1945–1956. Aspekty mentalno-psychologiczne” ■ Wydawnictwo Bellona	27
15.00–16.00	Prof. Zbigniew Wawer, „Monte Cassino. Walki 2 Korpusu Polskiego” ■ Narodowe Centrum Kultury	96
15.00–16.00	Dr Mariusz Kulik, „Armia rosyjska w Królestwie Polskim w latach 1815–1856” ■ Instytut Historii PAN	93
15.00–16.30	Tomasz Głowiński, „Bitewnym szlakiem Września 1939 roku. Polskie bitwy i boje w obronie Rzeczypospolitej” ■ Instytut Pamięci Narodowej	51
16.00–17.00	Andrew Nagorski „1941: rok, w którym Niemcy przegrały wojnę” ■ Dom Wydawniczy Rebis	78
16.00–17.00	Henryk Litwin, „Zjednoczenie narodów cnych: polskiego, litewskiego, ruskiego. Wołyń i Kijowszczyzna w Unii Lubelskiej” ■ Państwowy Instytut Wydawniczy	14
16.00–17.00	Iwona Kienzler, „Polki – władczynie Europy” ■ Wydawnictwo Bellona	27
16.00–17.00	Jan Ciechanowski, „Podwójna gra. Rzeczpospolita Polska wobec hiszpańskiej wojny domowej 1936–1939” oraz „Portugalia dziękujemy! Polscy uchodźcy cywilni i wojskowi na zachodnim krańcu Europy w latach 1940–1945” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
16.00–17.00	Iwona Sobierajska, „Wrzesień 1939 – Wojsko Polskie 1935-1939” ■ Muzeum Wojska Polskiego	30
16.00–17.00	Rafał Skąpski, „Dziwne jest serce kobiety...Wspomnienia galicyjskie”	26
16.00–18.00	Adam Bujak, Jolanta Sosnowska oraz prof. Andrzej Nowak ■ Wydawnictwo Biały Kruk	32
17.00–18.00	Sławomir Koper, „Spowiedź Śmigłego. Szczera rozmowa z Piłsudczykiem” ■ Wydawnictwo Bellona	27
17.00–18.00	Izabela Runowska, „Wrzesień 1939–Wojsko Polskie 1935–1939” Muzeum Wojska Polskiego	30
17.00–18.00	Grażyna Szelągowska i Krystyna Szelągowska, „Historia Norwegii XIX i XX wieku” ■ Państwowy Instytut Wydawniczy	14
30 LISTOPADA 2019 R. (SOBOTA)		
10.00–12.00	Marek Szpejankowski, „Krzysztof Klenczon–polski John Lennon” ■ Agencja Wydawnicza CB	76
10.30–11.30	Prof. Andrzej Nowak „Dzieje Polski” ■ Wydawnictwo Biały Kruk	32
10.30–11.30	Agnieszka Lewandowska-Kąkol, „Zemsta doskonała” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
11.00–12.00	Arkadiusz Szaraniec, „Warszawa dzika” ■ Wydawnictwo Iskry	41
11.00–12.00	Jerzy S. Majewski, „Sekrety Warszawy” ■ Księży Młyn Dom Wydawniczy	53
11.00–12.00	Marcin Libicki, „Europa. Najpiękniejsza opowieść” ■ Wydawnictwo Zysk i S-ka	14
11.00–12.00	Iwona Kienzler, „Tajemnicze zgony władców”, „Kobiety ze słynnych obrazów: Muzy, modelki, kochanki” ■ Wydawnictwo Lira	43
11.00–13.00	Spotkanie autorskie z Hubertem Ronkiem ■ Instytut Pamięci Narodowej	51
11.00–12.00	dr Piotr Głuszkowski, „Barwy polskości, czyli burzliwe życie Tadeusza Bułharyna” ■ Wydawnictwo Universitas	88
11.00–12.00	Spotkanie z Markiem A. Koprowskim ■ Wydawnictwo Replika	105
11.15–12.15	Adam Daniel Rotfeld „W poszukiwaniu strategii” ■ Wydawnictwo „Bosz”	97
11.30–12.30	Dariusz Baliszewski, „Cud Niepodległości”, „Gibraltar. Tajemnica Sikorskiego”, „Agenci, zdrajcy, bohaterowie”, „Wojna, tajemnica, miłość” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
12.00–13.00	Jarosław Molenda, „Podróżniczki. Dziewczyny, które nie znały granic”, „Uwikłane w historię. Bohaterki i zdrajczynie” oraz „Gorszytelki. Dziewczyny, które łamały tabu i konwenanse” ■ Wydawnictwo Lira	43
12.00–13.00	Roman Dziewoński, „Siła kizimu ... destrukcyjna?” ■ Wydawnictwo LTW	31
12.00–13.00	Aleksandra Ziółkowska-Boehm, „Wokół Wańkowicza”. ■ Państwowy Instytut Wydawniczy	14
12.00–13.00	Piotr Otrębski, „Echa dawnej Warszawy. Kościoły i kaplice” ■ Skarpa Warszawska	25
12.00–13.00	Grzegorz Braun podpisuje książkę „Remanenty historyczne” ■ Wydawnictwo Prohibita	79
12.00–13.00	Miłosz Socha, „Wołyń. Świadkowie mówią” ■ Księży Młyn Dom Wydawniczy	53
12.00–13.00	Sebastian Adamkiewicz, współautor książki „Z historią na szlaku. Zabytki w Polsce, które warto zobaczyć” ■ Wydawnictwo CM	16
12.00–13.00	Sebastian Warlikowski, „Kołyma. Polacy w sowieckich łagrach.” ■ Wydawnictwo Fronda	15
12.00–13.00	Stanisław Rek, „Myriokefalon 1176” z serii „Historyczne Bitwy” ■ Wydawnictwo Bellona	27
12.00–13.00	Tomasz Łubieński, „Wojna według Karskiego” ■ Wydawnictwo Iskry	41
12.00–13.00	Dariusz Balcerzyk, „Znak woli i mocy” ■ Stowarzyszenie Wydawców Katolickich	3
12.00–14.00	Jerzym Wojciechowski, „Serce Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego” ■ Agencja Wydawnicza CB	76
12.00–14.00	Tadeusz Hubert Jakubowski, „Znakiem tego oskarżony” ■ Książnica Pruszkowska	17
12.00–14.00	Jolanta Sosnowska oraz Adam Bujak ■ Wydawnictwo Biały Kruk	32
12.30–13.30	Bogusław Chrabota „Gitara i inne demony młodości” ■ Wydawnictwo Zysk i S-ka	14
12.00–14.00	Anna Dąbrowska ■ Wojskowy Instytut Wydawniczy	60
12.30–13.30	Joanna Papużyńska ■ Wydawnictwo Literatura	113
12.30–13.30	gen. Bogusław Pacek, „Wojska Specjalne Sił Zbrojnych RP”, „Wojna hybrydowa na Ukrainie” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
12.30–13.30	Spotkanie z Magdą Szymańską ■ DSH	98
13.00–14.00	Alicja Urbanik-Kopeć, „Anioł w domu, mrówka w fabryce” ■ Krytyka Polityczna	81
13.00–14.00	Spacer historyczny z Iwoną Kienzler „Królewskie żony, kochanki i rywalki z Zamku Królewskiego”. Spotkanie pod bramą zegarową ■ Wydawnictwo Bellona	
13.00–14.00	Spotkanie z członkami JW GROM: Navalem oraz Wodzem ■ Wydawnictwo Bellona	27
13.00–14.00	Sławomir Cenciekiewicz „Pisma wybrane” Ignacego Matuszewskiego ■ Instytut Pamięci Narodowej	51
13.00–14.00	Elżbieta Isakiewicz, „Piekło ocalonych” ■ Państwowy Instytut Wydawniczy	14
13.00–14.00	Jakub Jastrzębski, zwycięzca I Varsavianistycznych Mistrzostw „Retroring 2010” ■ Skarpa Warszawska	25
13.00–14.00	Elżbieta Cherezińska, „Wojenna korona” ■ Wydawnictwo Zysk i S-ka	14
13.00–14.00	Maciej J. Nowak, „Narutowicz — Niewiadomski. Biografie równoległe” ■ Wydawnictwo Iskry	41
13.00–14.30	Prof. Wojciech Polak oraz prof. Sylwia Galij-Skarbińska, „Zbrodnia i grabież” ■ Wydawnictwo Biały Kruk	32
13.30–14.30	Małgorzata Czerwińska-Buczek, „A u nas świeci słońce. Życiorys naznaczony okupacją i Powstaniem”, „Życie zapisane w zeszytach. Saga rodu Mocarzy”, „Dzieci wojennej Warszawy”, „Sanitariuszka „Dora”. Nie było czasu na strach” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
13.30–14.30	Zuzanna Orlńska oraz ilustrator Mikołaj Kamler ■ Wydawnictwo Literatura	113

GODZINA	NAZWA SPOTKANIA	STOISKO
13.30–14.30	Grzegorz Łukomski, „Józef Mackiewicz [1902-1985]. Intelektualista u źródeł antykomunizmu ideowego” ■ Wydawnictwo LTW	31
13.30–15.00	Bartosz Ćwir, „W obronie wypraw krzyżowych” ■ Wydawnictwo Prohibita	79
14.00–15.00	Rafał Skąpski, „Dziwne jest serce kobiety...Wspomnienia galicyjskie” ■ Wydawnictwo Czytelnik	26
14.00–15.00	Jakub T. Wolski, „Dyplomatyczny cicer cum caule” ■ Wydawnictwo Iskry	41
14.00–15.00	Filip Musiał ■ Instytut Pamięci Narodowej	51
14.00–15.00	Jarosław Zieliński, „Stacje kolejowe architektura i budownictwo. Warszawa 1845–1915” ■ Księży Młyn Dom Wydawniczy	53
14.00–15.00	Joanna Jurgała-Jureczka, „Kossakowie. Biały mazur” ■ Wydawnictwo Zysk i S-ka	14
14.00–15.00	Jerzy Pytko, fotograf, dziennikarzem, przewodnik warszawski ■ Skarpa Warszawska	25
14.00–15.00	Iwona Kienzler, „Polki Władczynie Europy” ■ Wydawnictwo Bellona	27
14.00–15.00	Piotr Skotnicki, „W sowieckiej niewoli” ■ Muzeum Wojska Polskiego	30
14.00–15.00	Robert F. Barkowski, „Bitwy Słowian”, „Ulm 1805” ■ Wydawnictwo Bellona	27
14.00–16.00	prof. Wojciech Zabłocki i Janusz Jarosławski „Bitwa Warszawska 1920” ■ Broń Biała	28
14.00–16.00	Krzysztof Drozdowski, „Wojenne sekrety Bydgoszczy” i „Pomorskie tajemnice Trzeciej Rzeszy” ■ Agencja Wydawnicza CB	76
14.30–15.30	Ryszard Janem Czarnowski, „Pomniki Lwowa” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
14.30–16.00	Spotkanie z Jerzym Kłosińskim oraz Antonim Macierewiczem ■ Biały Kruk	32
15.00–16.00	Krzysztof Bochus, dziennikarz i publicysta ■ Skarpa Warszawska	25
15.00–16.00	Sławomir Cenciekiewicz, „Pisma Ignacego Matuszewskiego tom I Nie ma wolności bez wielkości; tom II O Polskę całą wielką i wolną” ■ Wydawnictwo LTW	31
15.00–16.00	Dr Magdalena Ogórek, „Lista Wächtera. Generał SS, który ograbił Kraków.” ■ Wydawnictwo Fronda	15
15.00–16.00	Nina Majewska-Brown „Tajemnica z Auschwitz” ■ Wydawnictwo Bellona	27
15.00–16.00	Jarosław Molenda „Rzeźnik z Niebuszewa. Seryjny morderca i kanibal czy kozioł ofiary władz PRL-u?” ■ Wydawnictwo Replika	105
15.00–16.00	Thomas Urban, „Katyń. Zbrodnia i walka propagandowa wielkich mocarstw” ■ Wydawnictwo Bellona	27
15.00–16.00	Ryszard Wolański, „Tango milonga, czyli co nam zostało z tamtych lat” ■ Dom Wydawniczy Rebis	78
15.00–16.00	Justyna Błażejowska, „Ta historia wciąż trwa. Wspomnienia Jana Olszewskie-go”. Gość honorowy: Antoni Macierewicz ■ Wydawnictwo Zysk i S-ka	14
15.30–16.30	Mateusz Wyrwich, „Wyklęci. W celi śmierci” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
16.00–17.00	Sławomir Koper oraz Tomasz Stańczyk, „Ostanie lata polskiego Lwowa” ■ Wydawnictwo Fronda	15
16.00–17.00	Michał Mackiewicz, współautor książki „Pistolet VIS” ■ Muzeum Wojska Polskiego	30
16.00–17.00	Marcin Zaborski, „Jeszcze żyjemy. Lato '39” ■ Wydawnictwo Bellona	27
16.00–17.00	Wacław Holewiński, „Pogrom 1906” ■ Państwowy Instytut Wydawniczy	14
16.00–17.00	Mateusz Będkowski, „Polacy na krańcach świata: XIX wiek” ■ Wydawnictwo CM	16
16.00–17.30	Janusz Szewczak oraz prof. Wojciech Roszkowski ■ Wydawnictwo Biały Kruk	32
16.00–18.00	Henryk Piecuch, „A serca mamy z kamienia... W uścisku oficerów bezpieki PRL” ■ Agencja Wydawnicza CB	76
16.30–18.00	Dariusz Rozwadowski, „Marksizm kulturowy” ■ Wydawnictwo Prohibita	79
17.00–18.00	Łukasz Maziewski i Kafir, „Hajlajf” ■ Wydawnictwo Bellona	27
17.00–18.00	Jarosław Pych, wokół książki „Wrzesień 1939 – Wojsko Polskie 1935-1939” ■ Muzeum Wojska Polskiego	30
1 GRUDNIA 2018 R. (NIEDZIELA)		
10.00–12.00	Krzysztof Drozdowski, „Wojenne sekrety Bydgoszczy” i „Pomorskie tajemnice Trzeciej Rzeszy” ■ Agencja Wydawnicza CB	76
11.00–12.00	Jerzy Chociłowski, „Najpierw Polska. Rzecz o Józefie Becku” ■ Wydawnictwo Iskry	41
11.00–13.00	Prof. Wojciech Roszkowski, „Historia Polski 1945–2005”, „Mistrzowska gra Józefa Piłsudskiego” i „Orlięta Lwowskie” ■ Wydawnictwo Biały Kruk	32
11.30–12.30	Henryk Sobierajski i Andrzej Dyszyński, „Hubal. Henryk Dobrzański 1897–1940” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
12.00–13.00	Joanna Puchalska, „Wilczyce z dzikich pól. Kresowe Polki z temperamentem” ■ Wydawnictwo Fronda	15
12.00–13.00	Grzegorz Braun, „Remanenty historyczne” ■ Wydawnictwo Prohibita	79
12.00–13.00	Longin Pastusiak, „Donald Trump. Pierwszy taki prezydent” ■ Wydawnictwo Bellona	27
12.00–13.00	Ida Żmiejewska, pisarka, finalistka konkursu Horyzonty Wyobraźni 2012 ■ Skarpa Warszawska	25
12.00–13.00	Marek Teler, „Kobiety króla Kazimierza III Wielkiego” ■ Wydawnictwo CM	16
12.00–13.00	Kazimierz Krajewski i Tomasz Łabuszewski ■ Instytut Pamięci Narodowej	51
12.00–13.00	Piotr Szarota, „Paryż 1938” ■ Wydawnictwo Iskry	41
12.00–13.00	Piotr M. Majewski, „Kiedy wybuchnie wojna? 1938. Studium kryzysu” ■ Krytyka Polityczna	81
12.00–14.00	Prof. Jan Żaryn oraz dr Małgorzata Żaryn, „Rok 1939” ■ Wydawnictwo Biały Kruk	32
12.00–14.00	Sławomir Drajkiewicz, „Syrena–samochód popularny FSO” i „Samochody terenowe FSO” ■ Agencja Wydawnicza CB	76
12.00–14.00	Małgorzata Schwarzgruber ■ Wojskowy Instytut Wydawniczy	60
12.30–13.30	Karolina Trzeskowska, „Tadeusz Żenczykowski-Zawadzki [1907–1997] w kraju i na emigracji” ■ Wydawnictwo LTW	31
12.30–13.30	Stefan Artymowski, „Plan zagłady Warszawy” ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
12.30–13.30	Małgorzata Strękowska-Zaremba, autorka książek dla dzieci i młodzieży ■ Wydawnictwo Literatura	113
12.30–13.30	Spotkanie z dr Anną Ziarkowską ■ DSH	98
13.00–14.00	Paweł Lisicki, „Grób rybaka” ■ Wydawnictwo Fronda	15
13.00–14.00	Dariusz Michalski, „Starszy Pan B. Opowieść o Jeremim Przyborze” ■ Wydawnictwo Iskry	41
13.00–14.00	Leszek Erenfeicht, Zbigniew Gwóźdź, „Polskie pistolety i rewolwery. Nie tylko VIS” ■ Wydawnictwo Bellona	27
13.00–14.00	Grzegorzem Drażkiewskim, „Śmierć frajerom”, „Pogromca grzeszników” oraz „Śledztwo ostatniej szansy” ■ Skarpa Warszawska	25
13.00–14.00	Adam Podlewski, historyk, filozof, stały współpracownik magazynów „Skarpa Warszawska” oraz „Pocisk” ■ Skarpa Warszawska	25
13.00–14.00	Andrzej Paczkowski i Patryk Pleskot ■ Instytut Pamięci Narodowej	51
13.00–14.00	Maciej Replewicz, „Oczko się odlepiło temu misiu” ■ Wydawnictwo Zysk i S-ka	14
13.00–14.30	Dariusz Rozwadowski, „Marksizm kulturowy” ■ Wydawnictwo Prohibita	79
13.30–14.30	Sir Dermot Turing, „X, Y, Z. Prawdziwa historia złamania szyfru Enigmy” ■ Dom Wydawniczy Rebis	78
13.00–14.00	Krzysztof Rak, „Polska - niespełniony sojusznik Hitlera” ■ Wydawnictwo Bellona	27
14.00–15.00	Ewa Małkowska-Bieniek, „Wspólnicy i rywale. Koleje życia Kronenbergów i Blochów” ■ Wydawnictwo CM	16
14.00–15.00	Aleksandra Ziółkowska-Boehm, „Pisarskie Delicje” ■ Wydawnictwo Bellona	27
14.00–15.00	Paweł Ziętara, „Podwójne życie emigranta” ■ Wydawnictwo LTW	31
14.00–15.00	Jerzy Besala, „Alkoholowe Dzieje Polski” ■ Wydawnictwo Zysk i S-ka	14
14.00–15.00	Rafał Łatka ■ Instytut Pamięci Narodowej	51
14.00–15.00	Malina Kaszuba, Marta Stempień i Mirosław Minkina, „Kolorowe rewolucje w przestrzeni poradzieckiej”. ■ Oficyna Wydawnicza Rytm	24
14.00–16.00	Szymon Wrzesiński, „Zamek Chojnik. Skarby–afery–propaganda PRL” ■ Agencja Wydawnicza CB	76
14.30–15.30	Piotr Zychowicz podpisuje swoje książki ■ Dom Wydawniczy Rebis	78
15.00–16.00	Spotkanie z Agnieszką Tomasińską i Dariuszem Krajewskim ■ DSH	98
15.00–16.30	Spotkanie z dr Ewą Kurek ■ Wydawnictwo Prohibita	79

Historia zamknięta w symbolach

Rok przyszły, 2020, będzie obfitował w cały szereg „okrągłych” rocznic. W pierwszym rzędzie minie wówczas sto lat od Bitwy Warszawskiej, potocznie określanej mianem „cudu nad Wisłą”. W 20 lat później wielu z tych, którzy walczyli z bolszewicką nawałą, ginęło w katyńskich dołach śmierci. Przed 50 laty, w grudniu, krwawo tłumiono robotniczy bunt na Wybrzeżu. Wreszcie 40 lat temu, w sierpniu roku 1980, wybuchła Solidarność.

PROF. DR HAB.
WŁODZIMIERZ SULEJA

W przestrzeni symbolicznej Bitwa Warszawska, Katyń, Grudzień 1970 roku i Sierpień roku 1980 zajmują ważne miejsce. Kluczowe starcie pod Warszawą było, jak zostało to ujęte w tytule jednej z naukowych konferencji przygotowanej przez Instytut Pamięci Narodowej, „wojną światów”, a też za w pełni zasadne uznać można twierdzenie, że była to 18. decydująca bitwa w dziejach świata. Armia Czerwona z rozkazu Lenina zmierzała na zachód, by po „trupie Polski” dotrzeć do Berlina i Paryża, zamierzając i tam rozpaść, jak ujmowali to kremlowscy propagandziści, rewolucyjny płomień. A przecież ten wielki symbol, zamknięty w dacie 1920, składa się z całego szeregu symboli szczegółowych. W symbolice tamtego czasu mieszczą się zatem i wielcy bohaterowie owych zmagania, tacy jak przede wszystkim naczelny wódz Józef Piłsudski, autor planu zwycięskiego kontruderzenia znad Wierzy, i jego szef sztabu, generał Tadeusz Rozwadowski, i

znakomicie dowodzący poczynaniami 5. Armii nad Wisłą i Wkrą generał Władysław Sikorski, i stojący na czele Armii Ochotniczej generał Józef Haller, i dbający o właściwe spożytkowanie wysiłku frontowego zaplecza ówczesny minister spraw wojskowych generał Kazimierz Sosnkowski. A przecież w gronie wojennych bohaterów znajdują się uczestnicy spektakularnych szarż kawaleryjskich, tacy jak pułkownik Gustaw Orlicz-Dreszer, pułkownik Konstanty Plisowski, bohater spod Komarowa rotmistrz Kornel Krzeczunowicz czy ówczesny kapitan Stanisław Maczek, rozpoczynający swą drogę do czołgu od zwykłej podwozy, ale z karabinami maszynowymi.

Narodowy panteon bohaterów roku 1920 składa się przecież nie tylko z wojskowych. Należy pamiętać o premierze Rządu Obrony Narodowej, najwybitniejszym po dzień dzisiejszy chłopie politykowi Wincentemu Witosowi oraz Ignacemu Daszyńskiemu, socjaliście wspierającemu jego poczynania. Trudno nie wpisać tu i ówczesnych ukraińskich sojuszników, takich jak bohater obrońca Zamościa, pułkownik Marek Bezruczko. Ale też kapłanów, na czele z bohaterem spod Ossowa,

młodym księdzem Ignacym Skorupką.

Symbolika roku 1920 obejmuje również i miestasca. Punktem centralnym jest tu bez wątpienia Warszawa – stolica powracająca na mapę Europy Polski i najważniejsze miejsce starcia, gdzie doszło do powstrzymania bolszewickiej agresji. Symbolem szczególnym stały się „polskie Termopile”, czyli podlowskie Zadwórze, gdzie ochotniczy batalion, w znacznej części złożony z „orląt”, a dowodzony przez kapitana Bolesława Zajączkowskiego,

przez wiele godzin opóźniał pochód kawalerii Budionnego, powstrzymując aż sześć jej szarż. To również Zamość, broniony przez 31. pułk strzelców kaniowskich i 6. dywizję strzelców siczowych. To Komarów, miejsce największej bitwy kawaleryjskiej w wojnie 1920 roku. To przechodzący z rak do rąk Radzymin. To zacięcie broniący się, również na barykadach, Płock. To Lida, na ulicach której w walce wręcz uczestniczyły bataliony 1. i 6. pp Legionów. W symbolice tej trudno wreszcie nie uwzględnić zarówno Białegostoku, gdzie ogłosił swe istnienie

też miażdżący swymi trybami obywateli II Rzeczypospolitej, którzy w czterech zesłańczych falach trafili do syberyjskiego piekła. A przecież „zbrodnia katyńska” to również podkijowska Bykownia, to zapewne podmińskie Kuropaty i cały szereg miejsc kaźni, rozsiadanych na zagarniętych kresach międzywojennej Polski. To obozy odosobnienia w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie. To wszystkie łagierne punkty rozpostarte na mapie „archipelagu gułag”, gdzie do morderczej pracy zmuszano zesłańców. To ofiary i kaci, nie tylko wykonawcy, ale przede wszystkim ci, których podpisy figurują na utajnionej decyzji z 5 marca 1920 roku. Lista ofiar to zarazem lista polskich elit. To przecież nie tylko generałowie, by przywołać Henryka Minkiewicza i Mieczysława Smorawińskiego, Konstantego Plisowskiego i Stanisława Hallera, Leonarda Skierskiego i Kazimierza Orlika-Łukoskiego, ale nauczyciele, profesorowie, adwokaci i sędziowie, inżynierowie, duchowni różnych wyznań (w tym rabin major Baruch Steinberg).

Katyński symbol, nie tylko z perspektywy dziejowej się wówczas historii, to symbol szczególny. Symbol bohaterstwa i bestialstwa, przywiązania do wartości i zaprzeczenia wszelkich wartości. A zarazem symbol otoczony murem kłamstwa, konsekwentnie podtrzymywanego przez dziesięciolecia.

Wydarzenia wyznaczone datami 1970 i 1980 z pozoru tylko sytuują się w obrębie najnowszych dziejów Polski. Polskie miesiące tego czasu – Grudzień, a zwłaszcza Sierpień – to z jednej strony symbol oporu przeciwko komunistycznemu zniewoleniu, z drugiej jednak zapowiedź zmiany, zapowiedź rozpadu sowieckiego imperium, co stało się faktem po roku 1989. Grudzień na Wybrzeżu to zarówno robotniczy protest, wypływający ze społecznych realiów czasu Polski zwanej „ludową”, jak i zapewne nie w pełni świadome nawiązanie do insurekcyjnych poczynania, lo-

kowanych przecież jeszcze w XVIII stuleciu. To zarówno płonące komitety, jak i dramat gdyńskiego „czarnego czwartku” 17 grudnia.

Sierpień roku 1980 ma natomiast w przestrzeni symbolicznej jeden jeszcze wymiar. Ten, który wiąże się z powstaniem społecznego ruchu o niespotykanej w najnowszych dziejach już nie Polski, ale świata, skali. Ruchu, obejmującego dziesięć milionów populację. Ruchu nie tylko sprzeciwu, ale wskazującego realną drogę do systemowej zmiany. Zmiany wpisanej wprawdzie w polskie, wewnętrzne realia, niemniej jednak determinującej przekształcenia w całej Europie Środkowo-Wschodniej, w całym sowieckim bloku.

Solidarność, bo o niej to przecież mowa, jest symbolem samym w sobie. Symbolem, na który złożył się wspólny wysiłek bohaterów, odgrywających rolę główne, takich jak Lech Wałęsa, Andrzej Gwiazda, Anna Walentynowicz, Zbigniew Bujak, Władysław Frasyniuk, Jan Rulewski, bohaterów doskonale rozpoznawalnych, ale też takich, którzy zajmując miejsce w drugim trzecim czy odległym jeszcze szeregu, sprawili, że solidarnościowy ruch nie tylko przetrwał, ale stworzył realne przesłanki do przeprowadzenia ustrojowej zmiany. I swoistym paradoksem historii jest to, że nie Solidarność, nie Sierpień roku 1980 postrzegają się w europejskiej przestrzeni jako symbol upadku komunizmu, lecz zamykający ów proces, rozbitą berliński mur.

Rocznicowy dyskurs, w którym uczestniczy również Instytut Pamięci Narodowej, zapewne nie zmieni tego stanu rzeczy. Powinien jednak, z użyciem najrozmaitszych argumentów, być prowadzony. Również po to, by symbole, wydobyte z historycznej narracji, stały się bardziej czytelne i zrozumiałe. Nie tylko dla nas, Polaków.

Prof. dr hab. Włodzimierz Suleja,
dyrektor Biura Badań Historycznych
IPN

Wydawnictwo IPN poleca:

Monografie
■ **Jacek Romanek**, Kolaboracja z Sowietami na terenie województwa lubelskiego we wrześniu i październiku 1989 r., Lublin–Warszawa 2019, 184 s.
■ **Janusz Faryś**, Między Moskwą a Berlinem. Wizje polskiej polityki zagranicznej w latach 1918–1939, Szczecin–Warszawa 2019, 440 s.
■ Relacje o pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w latach 1939–1945. Tom 1: Dystrykt warszawski Generalnego Gubernatorstwa, wybór i opracowanie **Sebastian Piątkowski**, Lublin–Warszawa 2018, 534 s.
■ **Tomasz Kozłowski**, Koniec imperium MSW. Transformacja organów bezpieczeństwa państwa 1989–1990, Warszawa 2019, 328 s.
■ **Filip Musiał**, Podręcznik bezpieki. Teoria pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w świetle wydawnictw resortowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych PRL (1970–1989), Kraków–Warszawa 2019, Wydanie III, 392 s.
■ **Władysław Bułhak**, Wywiad PRL a Watykan 1962–1978, Warszawa 2019, 840 s.
■ **Rafał Łatka**, Episkopat Polski wobec stosunków państwo–Kościół i rzeczy: wistości społeczno-politycznej PRL 1970–1989, Warszawa 2019, 848 s.
■ **Wojciech Kucharski**, Komuniści i Watykan. Polityka komunistycznej Polski wobec Stolicy Apostolskiej 1945–1974, Warszawa 2019, 528 s.
■ **Dorota Skotarczak**, Otwierać, milicja! O powieści kryminalnej w PRL, Szczecin–Warszawa 2019, 232 s.

Studia i materiały
■ Obszar Zachodni Zrzeszenia WiN 1945, red. **Kazimierz Krajewski**, Warszawa 2019, 428 s.
■ Prymas Wyszyński a Niepodległa. Naród-patriotyzm-państwo w nauczaniu Prymasa Tysiąclecia, red. **Ewa K. Czackowska, Rafał Łatka**, IPN, UKSW, Warszawa 2019, 320 s.
■ Nie zabijaj. Nacjonalizm i ludobójstwo na Kresach wobec Kościoła, etyki chrześcijańskiej i zasad humanizmu, red. **Włodzimierz Osadczy, Adam Kulczycki**, Warszawa–Lublin 2018, 396 s. + 20 s. wkł. zdj.
■ (red. nauk.) **Sebastian Ligarski, Michał Siedziako**, Solidarność Walcząca 1982-1990, Szczecin-Warszawa 2019,
■ Twórczość na zamówienie, red. **Sebastian Ligarski, Rafał Łatka**, Warszawa 2019, 512 s.

Słowniki, leksykony
■ Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w

czasie II wojny światowej, t. 1, oprac. **Aleksandra Namysło, Martyna Grądzka**, IPN, Warszawa 2019, 464 s.
■ **Marek Gałęzowski**, My idziemy w zórz świtanie... Sylwetki oficerów Legionów Polskich poległych i zmarłych w walce o niepodległość w latach 1914–1916, Warszawa 2019, 304 s.
■ Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989, tom 3, red nacz. **Grzegorz Waligóra**, IPN, Stowarzyszenie Pokolenie w Katowicach, Warszawa 2019, 700 s.

Dokumenty
■ **Ignacy Matuszewski**, Nie ma wolności bez wielkości. Pisma wybrane. Tom 1: Nadzieja [1912–1942], IPN, LTW, WBH, Warszawa 2019, 752 ss., ■ **Ignacy Matuszewski** O Polskę całą, wielką i wolną Pisma wybrane. Tom 2: Katastrofa [1943–1946], IPN, LTW, WBH, Warszawa 2019, 1120 ss., ■ Rok 1939 w dzienniku Hansa Franka, tłumaczenie **Viktor Grotowicz**, wstęp i opracowanie **Paweł Kosiński**, Warszawa 2019, 168 s.
■ Sonderfahndungsbuch Polen. Specjalna księga gończa dla Polski, wstęp i opracowanie **Grzegorz Bębnik**, Katowice–Warszawa 2019, 216 s.
■ **Stefan Wyszyński**, Pro memoria, t. 8: 1961, red. **Monika Wiśniewska**, IPN, Archidiecezja Warszawska i Archidiecezja Gnieźnieńska, UKSW, Instytut Prymasowski, Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, Warszawa 2019, 288 s.
■ **Stefan Korboński**, Listy amerykańskie 1953–1983, oprac. i red. nauk. **Roman W. Rybicki, Bartosz Nowożycki**, Warszawa 2019, 368 s.

Biografie:
■ **Patryk Pleskot**, Góry i teczki: opowieść człowieka umiarkowanego. Biografia mówiona Andrzeja Paczkowskiego, Warszawa 2019

Relacje i wspomnienia
■ **Bolesław Wójcik**, Moja służba w Armii Krajowej. Wspomnienia z pracy na kolei, działalności konspiracyjnej w Obwodzie Garwolin ZWZ-AK oraz okresu internowania w ZSRR, przedmowa **Zbigniew Gnat-Wieteska**, redakcja i opracowanie **Tomasz Sudoł**, Warszawa 2019, 280 s. + 32 s. wkł. zdj.
■ Moja służba Niepodległej. Wspomnienia pułkownika dyplomowanego Józefa Szostaka „Filipa” (1897–1984), przedmowa i oprac. nauk. **Daniel Kores**, Wrocław–Warszawa 2019, 660 s.,

■ **Bronisław Sroka SJ „Kajtek”**, „Dla Ciebie więzy, pęta niezeżywe”. Wspomnienia (nie tylko) więzienne. Warszawa 2019, 168 s.
■ **Andrzej Paczkowski**, Fakty, pogłoski, nastroje. Dziennik czasu wojennego [14 XII 1981 – 13 VIII 1982], oprac. **Patryk Pleskot**, Warszawa 2019, 186 s.
■ **Małgorzata Winkler-Pogoda**, Miałam syna Emila. Wywiad rzeka z Krystyną Barchańską-Wardęcką, Warszawa 2019, 312 s.

Albumy:
■ **Tomasz Głowiński, Rafał Igielski, Mieczysław Lebel**, Bitewnym szlakiem Września 1939 roku. Polskie bitwy i boje w obronie Rzeczypospolitej, mapy i grafiki opracował **Mieczysław Lebel**, Warszawa–Wrocław 2019, 296 s., ■ **Andrzej Wesółowski, Kamil Stepan**, To proste – będziemy się bić! Polskie przygotowania obronne marzec-sierpień 1939, IPN, Wojskowe Biuro Historyczne, Warszawa 2019, 516 s.
■ **Jerzy Kirszak**, Generał Kazimierz Sosnkowski (1885–1969), Warszawa 2012, 472 s., dodruk
■ **Tomasz Łabuszewski, Anna Obrębska, Małgorzata Ptańska**, Przez Morze Czerwone. Rzeczpospolita Polska na Uchodźstwie 1945–1990, Warszawa 2019, 656 s.
■ **Rafał Łatka, Beata Mackiewicz, ks. Dominik Zamiatala**, Kardynał Stefan Wyszyński, IPN, Instytut Prymasowski Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Warszawa 2019, 560 s.

Materiały edukacyjne, popularyzatorskie:
■ **Włodzimierz Suleja**, Dawniej to było. Przewodnik po historii Polski, IPN, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Warszawa 2019, 480 s.
■ **Audiobook Dziennik**. Wrześniowa obrona Warszawy Wacława Lipińskiego [w interpretacji Mariusza Bonaszewskiego, z muzyką i towarzyszącymi efektami dźwiękowymi], wydanie z książeczką zawierającą opracowanie historyczne dr. hab. Marka Gałęzowskiego oraz CD z archiwalnymi przemówieniami radiowymi Wacława Lipińskiego, Warszawa 2019, ss. 80, długość nagrania 6 h 36 m
■ **Biuletyn IPN** nr 11/2019

Komiksy:
■ **Michał Konarski, Hubert Roniek**, Wojenna odyseja Antka Srebrnego 1939–1946. Zeszyt 10. Przemarsz przez piekło 1944 r., Warszawa 2019, 48 s.

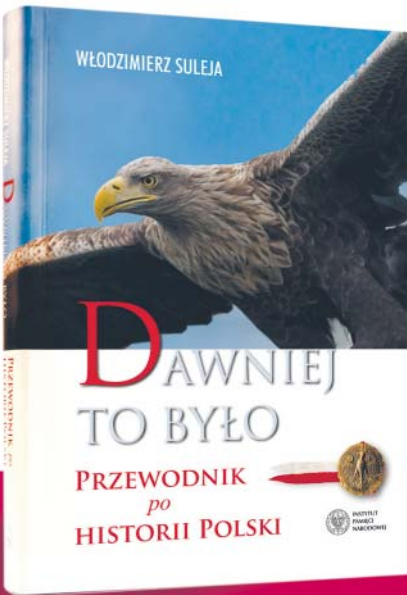
Gry:
■ **Niepodległa** – gra planszowa
■ **Miś Wojtek** – gra planszowa

SPIS WYDAWCÓW XXVIII TARGÓW KSIĄŻKI HISTORYCZNEJ

NAZWA WYSTAWCY	NUMER STOISKA
3S MEDIA – BIBLIOTEKA WOLNOŚCI	69
AGADE BIS	106
AGENCJA MIENIA WOJSKOWEGO	57
AGENCJA WYDAWNICZA CB ANDRZEJ ZASIECZNY	76
AJAKS-EGROS-TAKTYKA I STRATEGIA	72
ALMA-PRESS	75
ANTYKWARIAT KSIĄŻKA DLA KAŻDEGO	13
ANTYKWARIAT KWADRYGA/ WYDAWNICTWO RAMBLER PRESS	12
B.H. COMAX	9
BELLONA	27
BIAŁY KRUK	32
BIBLIOTEKA NARODOWA	18
BIBLIOTEKA PUBLICZNA IM. JULIANA URSYNA NIEMCEWICZA W DZIELNICY URSYNÓW M. ST. WARSZAWY	90
BROŃ BIAŁA	28
CENTRUM POLSKO-ROSYJSKIEGO DIALOGU I POROZUMIENIA	42
DOM SPOTKAŃ Z HISTORIĄ	98
DOM WYDAWNICZY REBIS	78
EDIPRESSE POLSKA	29
FRONDA/ ZONA ZERO	15
FUNDACJA HISTORYCZNA LOTNICTWA POLSKIEGO	38
FUNDACJA KSIĄŻĄT LUBOMIRSKICH	94
GANGUT	61
GDAŃSKI KANTOR WYDAWNICZY	36
HISTORIA MOJA PASJA	19
INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII PAN	35
INSTYTUT HISTORII PAN	93
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ	51
INSTYTUT SOLIDARNOŚCI I MĘSTWA IM. WITOLDA PILECKIEGO	20
INSTYTUT STUDIÓW POLITYCZNYCH PAN	39
INSTYTUT SZTUKI PAN	40
INSTYTUT WYDAWNICZY PAX	11
KARABELA	95
KLINIKA JĘZYKA	99
KÖNEMANN	108
KRYTYKA POLITYCZNA	81
KSIĄŻKI Z PASJĄ	46
KSIĄŻNICA PRUSZKOWSKA IM. HENRYKA SIENKIEWICZA	17
KSIĘGARNIA HISTORYCZNA NA POWIŚLU	73
KSIĘGARNIA ŚWIAT KSIĄŻKI	26
KSIĘŻY MEYN DOM WYDAWNICZY	53
MAGIA SŁOWA/ SOLIS	104
MAGNUM-X	115
MAGAZYN HISTORYCZNY MÓWIĄ WIEKI	10
MUZEUM HISTORII POLSKI	66
MUZEUM HISTORII POLSKIEGO RUCHU LUDOWEGO	55
MUZEUM II WOJNY ŚWIATOWEJ/ MOTYLEKSIĄZKOWE.PL	85
MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE	68
MUZEUM PAŁACU KRÓLA JANA III W WILANOWIE	67
MUZEUM WARSZAWY	65
MUZEUM WOJSK LĄDOWYCH W BYDGOSZCZY	63
MUZEUM WOJSKA POLSKIEGO	30
NAPOLEON V	103
NARODOWE CENTRUM KULTURY	96
NASZA KSIĘGARNIA	2
OFICYNA WYDAWNICZA REWASZ	74
OFICYNA WYDAWNICZA ASPRA	89
OFICYNA WYDAWNICZA RYTM	24
OFICYNA WYDAWNICZA VOLUMEN	112
OŚRODEK KARTA	22
PAŃSTWOWE MUZEUM NA MAJDANKU	59
PANSTWOWY INSTYTUT WYDAWNICZY	77
PETRUS-LIBRI	1
PIK PAMIĄTKI I KOLEKCJE	116
POLSKA KSIĘGARNIA NARODOWA	84
AGENCJA MUZYCZNA POLSKIEGO RADIA	37
RUSSKIE VITIAZI	62
SKARPA WARSZAWSKA	25
STOWARZYSZENIE WYDAWCÓW KATOLICKICH	3
TEOLOGIA POLITYCZNA	107
UNIwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach	82
Warszawski magazyn ilustrowany „Stolica”	71B
WYDAWNICTWA UNIwersytetu Warszawskiego	49
WYDAWNICTWA Z BIAŁORUSI	111
WYDAWNICTWO SOLITON	109
WYDAWNICTWO BOSZ	97
WYDAWNICTWO 3DOM	86
WYDAWNICTWO ARKADY	44
WYDAWNICTWO ASTRA	4
WYDAWNICTWO CAPITAL	70
WYDAWNICTWO CM	16
WYDAWNICTWO DEMART	23
WYDAWNICTWO DIALOG	71
WYDAWNICTWO DIG	91
WYDAWNICTWO DOMINIKANÓW W DRODZE	110
WYDAWNICTWO GRAF_IKA	87
WYDAWNICTWO ISKRY	41
WYDAWNICTWO KAMELEON	100
WYDAWNICTWO LIRA	43
WYDAWNICTWO LITERACKIE I NOIR SUR BLANC	45
WYDAWNICTWO LITERATURA	113
WYDAWNICTWO LTW	31
WYDAWNICTWO M	114
WYDAWNICTWO MIEJSKIE POŚNANIA	5
WYDAWNICTWO MYŚL POLSKA	56

NAZWA WYSTAWCY	NUMER STOISKA
WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER	21
WYDAWNICTWO NAUKOWE UAM W POZNANIU	48
WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego	47
WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIversytetu Mikołaja Kopernika	52
WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIversytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach	50
WYDAWNICTWO NERITON	92
WYDAWNICTWO POZNAŃSKIE	6
WYDAWNICTWO PROHIBITA	79
WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN	83
WYDAWNICTWO REPLIKA	105
WYDAWNICTWO RM	101
WYDAWNICTWO SEJMOWE	80
WYDAWNICTWO TEMPORA	8
WYDAWNICTWO TETRAGON/ WYDAWNICTWO AVALON	88
WYDAWNICTWO TRIGLAV	34
WYDAWNICTWO VESPER	102
WYDAWNICTWO ZNAK HORYZONT	117
WYDAWNICTWO WEKTORY	33
ZAMEK KRÓLEWSKI W WARSZAWIE – MUZEUM	54
ZESPÓŁ BADAŃ I ANALIZ MILITARNYCH	7
ZYSK I S-KA WYDAWNICTWO	14
ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY IM. EMANUELA RINGELBLUMA	64
WYDAWNICTWA Z BIAŁORUSI	NUMER STOISKA
TSYMBERAU	111
KNIAZBOR	111
LIMARIUS	111
ARCHE	111
TECHNALOHJA	111
GOLIATY	111
JANUSKEVIC	111
STUDIO IMAGO.BY	111
X SALON KSIĄŻKI MUZEALNEJ	NUMER STOISKA
CENTRALNE MUZEUM JEŃCÓW WOJENNYCH W OPOLU	58
MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU	58
MUZEUM ARCHEOLOGICZNO-HISTORYCZNE W STARGARDZIE	58
MUZEUM HISTORII KIELC W KIELCACH	58
MUZEUM HISTORYCZNE W LEGIONOWIE	58
MUZEUM HISTORYCZNO-ETNOGRAFICZNE IM. JULIANA RYDZKOWSKIEGO W CHOJNICACH	58
MUZEUM IM. KAZIMIERZA PUŁASKIEGO W WARCE	58
MUZEUM IM. STANISŁAWA FISCHERA W BOCHNI	58
MUZEUM KARYKATURY IM. ERYKA LIPIŃSKIEGO W WARSZAWIE	58
MUZEUM-KASZUBSKI PARK ETNOGRAFICZNY TEODORY I ZYDORA GULGOWSKICH W WDZYDZACH KISZEWSKICH	58
MUZEUM W KOSZALINIE	58
MUZEUM KULTURY LUDOWEJ POMORZA W SWOŁOWIE. ODDZIAŁ MUZEUM POMORZA ŚRODKOWEGO W SŁUPSKU	58
MUZEUM MARYNARKI WOJENNEJ W GDYNI	58
MUZEUM MAZOWIECKIE W PŁOCKU	58
MUZEUM MIASTA GDYNI W GDYNI	58
MUZEUM NARODOWE W GDAŃSKU	58
MUZEUM POMORZA ŚRODKOWEGO W SŁUPSKU	58
MUZEUM REGIONALNE W SIEDLCACH	58
MUZEUM REGIONALNE W STAŁOWEJ WOLI	58
MUZEUM ROMANTYZMU W OPINOGÓRZE	58
MUZEUM SIŁ POWIETRZNYCH W DĘBLINIE	58
MUZEUM Sopotu w Sopocie	58
MUZEUM WSI SŁOWIŃSKIEJ W KLUKACH. ODDZIAŁ MUZEUM POMORZA ŚRODKOWEGO W SŁUPSKU	58
MUZEUM II WOJNY ŚWIATOWEJ W GDAŃSKU	58
MUZEUM ZAMKOWE W MALBORKU	58
MUZEUM ZIEMI KUJAWSKIEJ I DOBRZYŃSKIEJ WE WŁOCŁAWKU	58
MUZEUM ZIEMIĄSTWA W DOBRZYCY ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY	58
MUZEUM ZIEMI KOCIEWSKIEJ W STAROGARDZIE GDAŃSKIM	58
MUZEUM ZIEMI MIŃSKIEJ W MIŃSKU MAZOWIECKIM	58
NARODOWE MUZEUM TECHNIKI W WARSZAWIE	58
NARODOWY INSTYTUT MUZEALNICTWA I OCHRONY ZBIORÓW	58
PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W WARSZAWIE	58
PRYWATNE MUZEUM REGIONALNE W GÓRZE KALWARII	58
STACJA MUZEUM W WARSZAWIE	58
STOWARZYSZENIE MUZEALNIKÓW POLSKICH. ODDZIAŁ MAZOWIECKI	58
TOWARZYSTWO RAPPERSWILSKIE	58
SALON ANTYKWARYCZNY	NUMER STOISKA
ANTYKWARIAT „KSIĄŻKA DLA KAŻDEGO”	117
ANTYKWARIAT „PIOTRUŚ PAN”	117
ANTYKWARIAT UNIKAT	117
ANTYKWARIAT WARSZAWSKI	117
ARS HERALDICA	117

IPN POLECA!

Włodzimierz Suleja

DAWNIEJ TO BYŁO. PRZEWODNIK PO HISTORII POLSKI

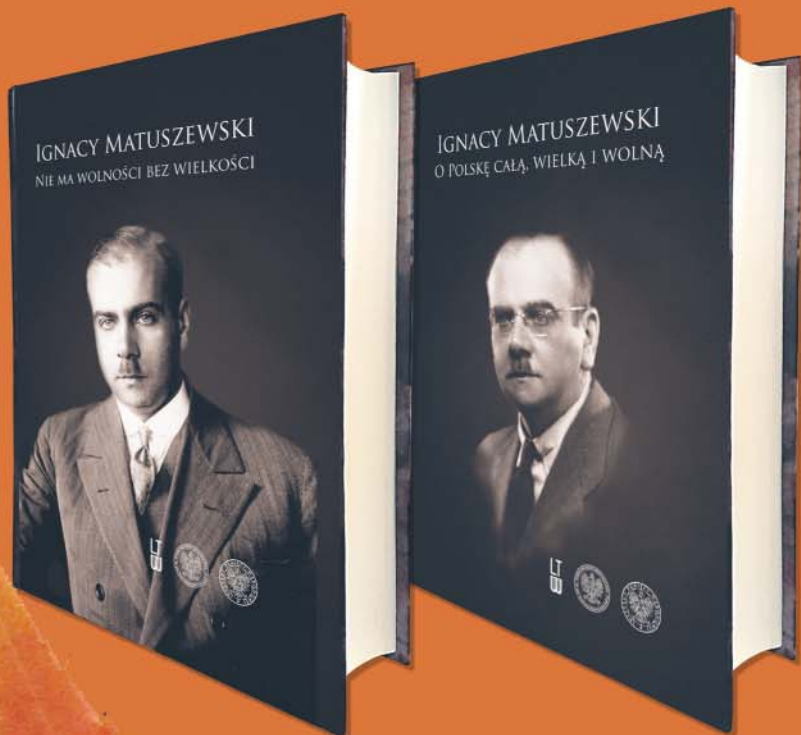
....w którym czytelnik znajduje pytania o sens narodowej historii, o głębokość i trwałość tradycji. Odpowiada na nie każdy Polak, bez względu na to, gdzie zaprowadził go los. Nie da się jednak na nie odpowiedzieć bez najmniejszej bodaj znajomości dziejów ojczystych. I temu przewodnik ma służyć.

Zapraszamy do księgarni IPN i punktów sprzedaży w całej Polsce
ipn.poczytaj.pl
Spotkaj nas na Facebooku: @księgarnia.ipn

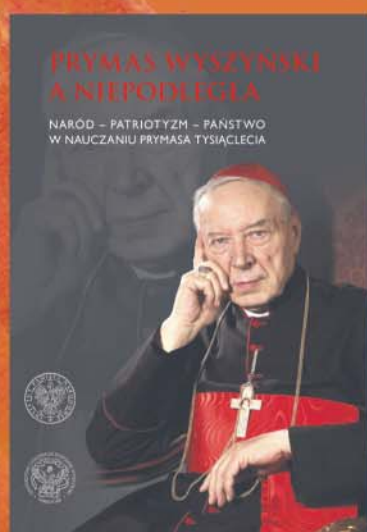

ZAPRASZAMY
NA STOISKO IPN
PODCZAS XXVIII TARGÓW
KSIĄŻKI HISTORYCZNEJ

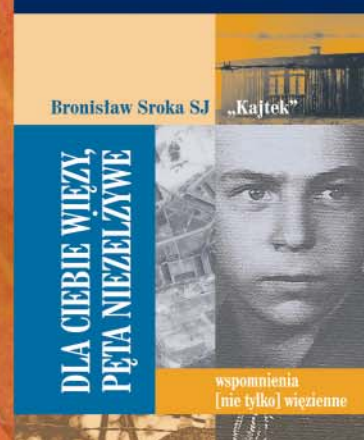

POLECAMY

NOWOŚCI IPN

SOLIDARNOŚĆ
WALCZĄCA
1982-1990:
STUDIA I SZKICE

28 LISTOPADA-1 GRUDNIA 2019

ARKADY KUBICKIEGO
ZAMEK KRÓLEWSKI W WARSZAWIE

STOISKO NR 51

SPOTKANIA AUTORSKIE

PANEL DYSKUSYJNY
WOKÓŁ POLITYKI HISTORYCZNEJ

WYSTAWA

RECITAL ALEKSANDRY GINTROWSKIEJ

Zapraszamy również do księgarni IPN i punktów sprzedaży w całej Polsce
ipn.poczytaj.pl
Spotkaj nas na Facebooku: @księgarnia.ipn

WOJENNA ODYSEJA
ANTKA SREBRNEGO
1939-1946

